

Sygn. akt I ACa 373/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 lipca 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący	:	SSA Janusz Leszek Dubij (spr.)
Sędziowie	:	SA Jarosław Marek Kamiński SO del. Dariusz Małkiński
Protokolant	:	Izabela Lach

po rozpoznaniu w dniu 30 czerwca 2015 r. w Białymstoku

na rozprawie

sprawy z powództwa **P. M. i J. M.**

przeciwko **A. L.**

o zapłatę

na skutek apelacji powodów i pozwanego

od wyroku Sądu Okręgowego w Białymstoku

z dnia 29 stycznia 2015 r. sygn. akt I C 1879/13

I. zmienia zaskarżony wyrok w pkt. I o tyle, że zasądzoną od pozwanego A. L. solidarnie na rzecz powodów P. M. i J. M. wspólników (...) spółki cywilnej w B. kwotę 92.885,12 złotych podwyższa do kwoty 96.433,12 (dziewięćdziesiąt sześć tysięcy czterysta trzydzieści trzy 12/100) złotych oraz kwotę 57.938 złotych podwyższa do kwoty 61.486 (sześćdziesiąt jeden tysięcy czterysta osiemdziesiąt sześć) złotych;

II. oddala apelację powodów w pozostałej części, a apelację pozwanego w całości;

III. zasądza od pozwanego na rzecz powodów 600 złotych tytułem kosztów procesu za instancję odwoławczą po ich częściowym wzajemnym zniesieniu.

UZASADNIENIE

P. M. oraz J. M. prowadzący działalność w formie spółki cywilnej pod firmą (...) s.c. w B., solidarnie pozwali A. L. o zapłatę kwoty 4.947,12 zł tytułem odsetek ustawowych od nieterminowo płaconych faktur oraz kwoty 131.894,80 zł

tytułem należności głównej, obu wraz z ustawowymi odsetkami od 5.11.2013 r. do dnia zapłaty oraz kosztów procesu według norm przepisanych.

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa na koszt powodów, uznając je za nieuzasadnione. Podniósł zarzut potrącenia przysługujących mu wierzytelności z tytułu kary umownej w związku ze zwłoką powodów w wykonaniu zobowiązania, opiewającej na 125.248 zł z wierzytelnością powodów.

Wyrokiem z dnia 29.01.2015 r. Sąd Okręgowy w Białymstoku zasądził od pozwanego solidarnie na rzecz powodów kwotę 92.885,12 zł z ustawowymi odsetkami od kwoty 57.938 zł od 20.09.2013 r. do dnia zapłaty, od kwoty 30.000 zł od dnia 12.10.2013 r. do dnia zapłaty oraz od kwoty 4.947,12 zł od dnia 5.11.2013 r. do dnia zapłaty; oddalił powództwo w pozostałym zakresie i orzekł o kosztach procesu.

Rozstrzygnięcie to oparł o następujące ustalenia faktyczne i ocenę prawną.

Na mocy umowy z 3.10.2012r. (...) powodowie przyjęli do wykonania dwa budynki mieszkalne jednorodzinne w zabudowie zagrodowej na działce położonej w O.. (...) gmina S.. Zgodnie z § 2 umowy termin rozpoczęcia prac określono na 4.10.2012 r., zaś ich zakończenia na 31.05.2013 r. Wyplata wynagrodzenia w kwocie 718.000 zł brutto (608.000zł netto) została podzielona na VI etapów - § 3 ust. 1. Podstawą wypłaty wynagrodzenia za dany etap było wystawienie faktury VAT z terminem płatności 10 dni doręczonej Zamawiającemu. Warunkiem wystawienia faktury było zaś podpisanie bezusterkowego protokołu odbioru etapu, a w przypadku odbioru końcowego podpisanie bezusterkowego odbioru końcowego - § 3 ust. 7 umowy. W § 6 ust. 1 umowy strony przewidziały kary umowne za zwłokę wykonawcy w wykonaniu przedmiotu umowy w wysokości 0,1 % za każdy dzień zwłoki (tj. 608 zł dziennie). Zapis ust. 2 § 6 wskazywał na możliwość domagania się kar umownych w wysokości 0,1 % wynagrodzenia za jeden dzień zwłoki w płatności wynagrodzenia za dany etap.

W dniu 2.11.2012r. powodowie wystawili pozwanemu fakturę VAT (...) za I etap budowy na kwotę 70.000 zł, z terminem płatności na 12.11.2012r, która została opłacona 16.11.2012 r., (3 dni opóźnienia). Następnie w dniu 11.12.2012 r. powodowie wystawili pozwanemu fakturę VAT (...) za II etap budowy na kwotę 40.000 zł z terminem płatności na dzień 21.12.2012 r., która została ostatecznie opłacona 5.03.2013 r. (73 dni opóźnienia). W okresie od 3.12.2012r. do 15.04.2013 r. z powodu warunków atmosferycznych w dzienniku budowy zamieszczono wpis o wstrzymaniu robót. Opóźnienie w płatności odnosiło się również do zapłaty za fakturę za III etap wykonania przedmiotu umowy - faktura nr (...) r. na kwotę 160.000 zł została bowiem wystawiona 16.05.2013 r., zaś opłacona po 60 dniach, tj. 16.07.2013r. 23 dniowe opóźnienie dotyczyło ponadto faktury (...) z 9.07.2013 r. za III etap budowy, opiewającej na kwotę 120.000 zł, opłaconej 12.08.2013r.

6.08.2013r. powodowie wystosowali do pozwanego zawiadomienie o zaprzestaniu robót budowlanych uzasadniając to nieregulowaniem płatności wystawionych faktur w terminie, wskazując, że 7.08.2013r. schodzą z placu budowy. Do wykonywania robót powodowie powrócili 6.09.2013 r. 4.10.2013 r. powodowie zgłosili budynek do odbioru końcowego. Pozwany wyznaczył termin odbioru na 3.12.2013r. W protokole odbioru z tej daty wyszczególniono 17 zastrzeżeń pozwanego co do jakości wykonanego przedmiotu umowy. Powodowie do zastrzeżeń odnieśli się pismem z 6.12.2013 r.

Z tytułu wykonania kolejnych etapów umowy powodowie wystawili faktury (...) z 9.09.2013r. na kwotę 100.000 zł płatną do 19.09.2013 oraz fakturę z 1.10.2013r. nr (...) na kwotę 30.000 zł płatną 11.10.2013r. które nie zostały przez pozwanego opłacone. Powodowie pismem z 14.10.2013r. wezwali pozwanego do zapłaty na ich rzecz kwoty 130.000 zł z tytułu wystawionych faktur.

Z kolei pismem z 23.12.2013 r. pozwany wezwał powodów do zapłaty na jego rzecz kar umownych z tytułu zwłoki w wykonaniu przedmiotu umowy w kwocie 125.248 zł, a wobec niezapłacenia wskazanej kwoty wystosował do nich 27.12.2013r. oświadczenie o jej potrąceniu z wyżej wymienioną wierzytelnością powodów.

Mając na względzie powyższe ustalenia, Sąd wskazał, że odbiór jest czynnością faktyczną, a miarodajnym dla określenia dat odbioru poszczególnych robót jest fakt ich fizycznego przyjęcia przez pozwanego, nie zaś to, kiedy został sporządzony protokół odbioru. Istota robót budowlanych polega bowiem na tym, że wykonawca zobowiązuje się do wykonania i oddania przewidzianego w umowie obiektu, a inwestor zobowiązuje się do odebrania obiektu i zapłaty wynagrodzenia. Powołując się na utarte orzecznictwo Sąd wskazał, że już samo zgłoszenie robót do odbioru, aktualizuje obowiązek przystąpienia przez inwestora do czynności odbioru. Inwestor od dokonania tej czynności może się uchylić, ale tylko poprzez wskazanie obiektywnie istniejących i osadzonych w treści umowy, bądź przepisach prawa przyczyn, czyniących to zgłoszenie nieskutecznym. Natomiast w sytuacji faktycznego przyjęcia robót, nie może zwalczać żądania zapłaty wynagrodzenia z tej tylko przyczyny, że nie został sporządzony - nawet jeśli był przewidziany w umowie - protokół ich odbioru, w tym protokół bezusterkowy. A zatem wynikające z umowy roszczenie wykonawcy o zapłatę wynagrodzenia powstaje z chwilą zrealizowania przedmiotu umowy - oddania go, to jest wykonania zobowiązania niepieniężnego, rodzącego po stronie inwestora obowiązek odebrania wykonanych robót, co ma oparcie w treści art. 647 i 654 k.c. W art. 647 k.c. ustawodawca posłużył się bowiem tylko pojęciem odbioru robót, nie zaś bezusterkowego odbioru. Należy więc wnioskować, że nie było wolą ustawodawcy uzależnianie odbioru robót od braku jakichkolwiek wad.

Podkreślane w orzecznictwie prawo do odmowy odbioru występuje jedynie w przypadku stwierdzenia wad istotnych. Stanowisko to znajduje uzasadnienie w potrzebie rozróżnienia niewykonania zobowiązania od nienależytego wykonania zobowiązania, kiedy zachowanie dłużnika jedynie częściowo pozostaje sprzeczne z treścią zobowiązania. Natomiast utożsamienie sytuacji, gdy roboty budowlane nie zostały wykonane z sytuacją, gdy są one dotknięte wadami, czyniłoby w istocie zbędną regulację art. 637 k.c. w zw. z art. 656 k.c. Sąd wskazał, że ochrona inwestora na podstawie przepisów o rękojmi za wady (art. 637 § 1 i 2 K.c. przy uwzględnieniu także art. 638 k.c.) realizuje się dopiero po odebraniu dzieła. Ponadto, zostałaby naruszona równowaga pomiędzy inwestorem a wykonawcą, poprzez uzależnienie odbioru, a tym samym płatności należnego wykonawcy wynagrodzenia, od wykluczenia istnienia jakichkolwiek wad w chwili oddania przedmiotu zamówienia, jak i umożliwienie naliczenia kary umownej za niedotrzymanie terminu realizacji umowy warunkowanej przedstawieniem robót do odbioru w stanie bezusterkowym.

Mając na względzie powyższe, jak i przeprowadzone w sprawie dowody, Sąd uznał, że przedmiot umowy został wykonany, co potwierdziła w szczególności opinia biegłego z zakresu budownictwa T. K. (1). Z opinii tej wynika, że roboty dotyczące spornego wynagrodzenia (strop nad piętrem i więźba dachowa) zostały wykonane, przy czym ich jakość zasadnie była kwestionowana przez pozwanego. O wykonaniu przedmiotu umowy świadczy również protokół odbioru, w którym pozwany wskazał, że poza wymienionymi w nim zastrzeżeniami, potwierdza wykonanie umownego zakresu prac. Reasumując, zdaniem Sądu, skutek odbioru, w rozumieniu art. 647 k.c. w niniejszej sprawie należało łączyć z datą gotowości zgłoszonych robót do odbioru, co zostało odnotowane w dzienniku budowy 4.10.2013 r., nie zaś z datą podpisania protokołu odbioru (...).12.2013r., któremu z uwagi na osiągnięcie celu umowy - wykonanie jej przedmiotu, należało nadać charakter odbioru końcowego. Odbiór przedmiotu umowy aktualizował z kolei obowiązek pozwanego zapłaty na rzecz powodów wynagrodzenia za wykonanie umowy. Roszczenie powodów z tego tytułu okazało się zatem usprawiedliwione co do zasady.

Zawyżona okazała się jedynie wysokość żądania pozwu wobec zakwestionowania przez pozwanego jakości wykonanych robót oraz zgłoszonego zarzutu potrącenia kar umownych.

Zasadność zgłoszonych przez pozwanego w protokole z 3.12.2013 r. wad potwierdziła sporządzona w sprawie opinia biegłego T. K., których usunięcie biegły oszacował na 29.700 zł. Biegły szczegółowo i wyczerpująco odniósł się do zastrzeżeń stron zgłoszonych do opinii, podtrzymując w całości zawarte w niej wnioski co do zakresu robót, których jakość odbiegała od zasad techniki budowlanej i projektu, wskazując, iż podlegają one usunięciu w sposób przez niego wskazany. Sąd podzielił wnioski opinii poza sposobem naprawy w zakresie zastosowania przez powodów izolacji o 1 cm cieńszej niż przewidziana w projekcie. Usunięcie tej niezgodności biegły w opinii oszacował na kwotę 13.414 zł. Wada ta nie ma istotnego wpływu na funkcjonalność budynku, niemniej ten element został wykonany niezgodnie z projektem budowlanym będącym integralną częścią umowy. Powodowie nie wykazali, aby faktycznie istniała zgoda pozwanego

na położenie styropianu o grubości 4 cm, zamiast 5 cm. Pozwany miał zatem prawo do tego, by domagać się uzyskania przedmiotu umowy zgodnego z projektem. Biegły zeznając na rozprawie wskazał, że koszt uzyskania zgodności grubości izolacji z projektem mógłby się zamknąć w kwocie 4.000 zł i nie wymagałby dodatkowego pozwolenia na budowę. Tę wartość Sąd uznał zatem za zasadną w odniesieniu do wskazanej usterki.

W ocenie Sądu, potwierdziły się również zastrzeżenia pozwanego, co do potrzeby poprawy otworów okiennych i drzwiowych w wykonanych przez powodów budynkach. Niezgodność tego elementu przedmiotu umowy z projektem potwierdził również świadek A. D.. Szczegółowe ustalenia w tym zakresie zawiera druga z opinii sporządzona przez biegłego T. K. (1). Biegły stwierdził, że w kilku przypadkach otwory okienne i drzwiowe odbiegają od założeń projektowych, nadto występują w budynkach odspojenia betonu. Wartość robót naprawczych w tym zakresie biegły określił na kwotę 1712 zł netto. Również i tą kwotę Sąd uznał za ustaloną przez biegłego w sposób zasadny w oparciu o jasną i logiczną argumentację.

Zasadnym zatem było zmniejszenie wartości należnego powodom wynagrodzenia z faktur nr (...) opiewających na łączną kwotę 130.000 zł o wartość robót naprawczych w zakresie zastrzeżeń stwierdzonych przez biegłego na łączną kwotę 21.999 zł (kwota 29.700 zł z I opinii pomniejszona o wartość robót naprawczych w zakresie przywrócenia izolacji o 1 cm -13.414zł) = 16.286zł + kwota z II opinii 1712 zł oraz wartość poprawienia izolacji 4000 zł).

Częściowo zasadny okazał się zgłoszony przez pozwanego zarzut potrącenia z tytułu kar umownych powiązanych ze zwłoką powodów w wykonaniu zobowiązania. Spełniał on wymogi określone przepisem art. 498-499 k.c.

Pozwany przedstawił do potrącenia wierzytelność z tytułu kar umownych wynikłych z nieterminowego wykonania zobowiązania – przybierającego formę zwłoki. Zapis taki przewidywał § 6 ust. 1 umowy. Podstawę roszczenia o zapłatę kar umownych stanowi zatem art. 483 § 1 k.c. w zw. z art. 483 § 1 k.c. w związku z § 6 ust. 1 umowy. Sąd wyjaśnił, że dłużnik dopuszcza się zwłoki (tzw. opóźnienie kwalifikowane), jeżeli opóźnia się ze spełnieniem świadczenia, a opóźnienie to jest następstwem okoliczności, za które ponosi odpowiedzialność. Dłużnik, chcąc zwolnić się od skutków zwłoki, co uzasadniałoby jedynie zarzut opóźnienia zwykłego niestwarzającego dla niego tak negatywnych następstw, musi udowodnić, że opóźnienie jest następstwem okoliczności, za które nie odpowiada.

W niniejszej sprawie powodowie zdołali wykazać, że doszło do przesunięcia terminu zakończenia robót w związku z warunkami atmosferycznymi w okresie zimowym. Powodowie wskazali, że warunki pogodowe uniemożliwiały wykonywanie prac w okresie od 3.12.2012 r. do 15.04.2013r. na dowód czego załączyli zestawienie danych metrologicznych wskazujących na wyjątkowo niskie temperatury w tym okresie uniemożliwiające prowadzenie prac. Temperatury te skutkowały wpisaniem w dzienniku budowy decyzji kierownika budowy o wstrzymaniu robót. Powyższe okoliczności Sąd zakwalifikował więc jako zwykłe opóźnienie wykonawcy.

Nadto, w ocenie Sądu, materiał dowodowy sprawy dał podstawy do ustaleń, iż doszło do umownego przesunięcia terminu wykonania przedmiotu umowy do dnia 31.08.2013 r. Wskazywał na to powód, podając, że strony podjęły w tym zakresie ustalenie ustnie. Niemożliwość przesłuchania pozwanego na rozprawie uniemożliwiła zweryfikowanie tych twierdzeń. Tym niemniej wystarczającą przesłanką do uznania za prawdziwe twierdzeń powodów jest to, że powodowie o zejściu z budowy (z uwagi na warunki atmosferyczne) zawiadomili odpowiednim wpisem w dzienniku budowy. Pozwany jako inwestor miał dostęp do dziennika budowy, mógł monitorować kontynuowanie prac, wzywać powodów do podjęcia robót, czego nie uczynił i brak jest w tym zakresie wpisów w dzienniku budowy.

Sąd wskazał przy tym, że zgodnie z art. 45 ust. 1 ustawy Prawo budowlane, dziennik budowy stanowi urzędowy dokument przebiegu robót budowlanych oraz zdarzeń i okoliczności zachodzących w toku wykonywania robót i jest wydawany odpłatnie przez właściwy organ. Powinien on dokumentować przebieg procesu budowlanego i zawierać wpisy zarówno wykonawcy w zakresie robót wykonywanych, zgłaszanych do odbioru, napotkanych przeszkód, jak i inwestora (działającego w jego imieniu inspektora nadzoru) w zakresie oceny prawidłowości wykonywanych robót oraz zgłaszanych przez wykonawcę trudności. Wskazujący na brak aktywności pozwanego jako inwestora dziennik budowy w niniejszej sprawie nie może w żaden sposób obciążać powodów.

W tych okolicznościach w ocenie Sądu były podstawy do uznania, iż doszło do przesunięcia terminu wykonania robót, zgodnie z twierdzeniem powodów, do dnia 31.08.2013 r. W tym zakresie brak było podstaw do przypisania powodom zwłoki. Podstawy takie istniały natomiast w okresie od 1.09.2013 r. do 4.10.2013r. Tyle bowiem wynosiła zwłoka powodów z wykonaniem przedmiotu umowy. W tym czasie na okres 9.08.- 6.09.2013r. powodowie wycofali się z placu budowy wobec nieregulowania przez pozwanego płatności za wykonywane prace. Obowiązkiem wykonawcy jest natomiast wykonanie przedmiotu umowy (przy istnieniu możliwości faktycznej i prawnej) w terminie. Dopiero bowiem realizacja przedmiotu umowy aktualizuje roszczenie o zapłatę wynagrodzenia. Przedmiotem łączącej strony umowy było wykonanie dwóch budynków mieszkalnych w stanie surowym. Nieterminowe opłacanie faktur za poszczególne etapy realizacji robót jest podstawą do naliczania i żądanie odsetek. Nie daje jednak podstaw do zaniechania wykonywania umowy. Powodowie jako profesjonalści powinni bowiem liczyć się z tym, iż odmawiając wykonania przedmiotu umowy robią to na własne ryzyko związane z niedotrzymaniem terminu umownego. Tak też było w niniejszej sprawie, co uzasadniało przyjęcie zwłoki powodów w wykonaniu zobowiązania za wskazany okres w kwocie 20.064 zł (33 dni x 608 zł), zgodnie z § 6 ust. 1 umowy. Zarzut potrącenia zgłoszony przez pozwanego okazał się więc zasadny.

Zasadnym okazało się również roszczenie powodów oparte na nieterminowym opłacaniu faktur przez pozwanego, które ostatecznie zostało określone jako odsetki. Roszczenie oparte o regulację z § 6 ust. 2 umowy, normujące kwestię kary umownej za nieterminowe wypłacanie wynagrodzenia byłoby niezasadne z uwagi na nieważność wskazanego postanowienia umownego na mocy art. 483 § 1 k.c.

Roszczenie powodów w zakresie opóźnienia w płatności faktur za poszczególne etapy opierało się na art. 481 § 1 k.c. Podstawą wypłaty wynagrodzenia za poszczególne etapy, zgodnie z § 3 pkt 5 umowy, były wystawiane przez powodów faktury VAT z 10-dniowym terminem płatności. Jak wynika z przedstawionych powyżej ustaleń faktycznych, wszystkie oprócz dwóch wystawionych przez powodów faktur, zostały przez pozwanego opłacone w terminie. Łączna kwota odsetek od za obliczone opóźnienie wyniosła 4.947,12 zł. Roszczenie w tym zakresie okazało się więc zasadne.

Nieusprawiedliwione było natomiast żądanie powodów zasądzenia na ich rzecz odsetek od zaległych odsetek od daty wcześniejszej niż wytoczenie powództwa (art. 482 k.c.). Podlegały one zatem zasądzeniu od dnia 5.11.2013 r., zaś w pozostałym zakresie oddaleniu.

Odsetki od zaległego wynagrodzenia z faktur za dwa ostatnie etapy budowy należało zasądzić na mocy art. 481 § 1 k.c. od następnego dnia po upływie terminu płatności faktury, to jest: w odniesieniu do kwoty 57.938 zł z faktury nr (...) płatnej do 19.09.2013r. od 20.09.2013 r. oraz od kwoty 30.000 zł z faktury nr (...) płatnej do 11.10.2013r. od 12.10.2013r.

O kosztach procesu orzeczono na mocy art. 100 zd. 1 k.p.c. O oddaleniu wniosku powodów o nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności rozstrzygnął zaś na podstawie art. 333 § 3 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wniosły obie strony.

Powodowie zaskarżyli go w części, to jest co do punktu II i III, w zakresie w jakim oddalono ich powództwo co do kwoty 20.064 zł wraz z odsetkami ustawowymi od 20.09.2013 r. do dnia zapłaty i obciążono kosztami procesu, zarzucając mu:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.

- art. 483 § 1 k.c. w związku z § 6 ust. 1 łączącej strony umowy z 3.10.2012 r. nr(...) przez ich błędne zastosowanie i uznanie, iż pozwany był uprawniony do naliczenia powodom kary umownej za zwłokę w wykonaniu przedmiotu umowy za okres od 1.09.2013 r. do 4.10.2013 r.,
- art. 353 (1) k.c. w związku z art. 65 §2 k.c. w związku z § 4 ust. 2 i § 3 łączącej strony umowy z 3.10.2012 r. nr (...), poprzez ich niezastosowanie a w konsekwencji błędne uznanie, że termin wykonania przedmiotu umowy

wyznaczony przez strony na 31.08.2013 r. nie uległ przesunięciu, o czas wynikający z opóźnienia w wykonaniu przez zamawiającego swoich zobowiązań wskazanych w § 3 umowy tj. terminowej zapłaty należności na rzecz powodów zgodnie z brzmieniem § 4 ust. 2 umowy,

2. naruszenie przepisów postępowania, mające istotny wpływ na wynik sprawy, tj.:

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez niewłaściwe rozważenie zebranego w sprawie materiału dowodowego i błędne uznanie, iż powodowie w okresie od 7.08.2013 r. do 6.09.2013 r. wycofali się z budowy podczas, gdy powodowie po zaprzestaniu w dniu 7.08.2013 r. realizacji budowy, powrócili do jej dalszej realizacji 12.08.2013 r. tj. po uregulowaniu przez pozwanego w tej dacie zaległych płatności,
- art. 328 § 2 k.p.c. poprzez niewyjaśnienie podstawy prawnej wyroku z przytoczeniem przepisów prawa, w części uzasadnienia dotyczącej uwzględnienia zarzutu potrącenia podniesionego przez pozwanego, co do kwoty 20.064 zł oraz stwierdzenia, iż nieterminowe opłacanie faktur za poszczególne etapy realizacji robót jest podstawą do naliczenia i żądania odsetek, nie daje natomiast podstaw do odstępowania od wykonywania umowy.

Wnieśli o zmianę zaskarżonego wyroku w części i zasądzenie od pozwanego solidarnie na rzecz powodów kwoty 112.949,12 zł wraz z ustawowymi odsetkami w stosunku rocznym od kwoty 78.002 zł od 20.09.2013 r. do dnia zapłaty, od kwoty 30.000 zł od 12.10.2013 r. do dnia zapłaty i od kwoty 4.947,12 zł od dnia 5.11.2013 r. do dnia zapłaty oraz obciążenie pozwanego kosztami procesu za obie instancje, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi I instancji, pozostawiając temu sądowi rozstrzygnięcie o kosztach postępowania sądowego za obie instancje.

Pozwany zaskarżył wyrok w zakresie punktu pierwszego, w części zasądzającej na rzecz powodów kwotę 65 350 zł z odsetkami i zwrot kosztów procesu, zarzucając mu:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego, a to:

- a) art. 60 k.c. przez niewłaściwe zastosowanie, tj. zastosowanie w okolicznościach, w których nie było potrzeby wyklądać oświadczenia woli pozwanego, gdyż ten go nie składał,
- b) art. 65 § 1 k.c., przez niewłaściwe zastosowanie, tj. zastosowanie w okolicznościach, w których nie było potrzeby wyklądać oświadczenia woli pozwanego, gdyż ten go nie składał,
- c) art. 76 k.c. w związku z art. 77 § 1 k.c., przez niewłaściwe zastosowanie, tj. niezastosowanie ich w sprawie,

2. naruszenie przepisów postępowania, które miało wpływ na wynik sprawy, a to:

- a) art. 233 § k.p.c., polegające na cząstkowej lub wybiórczej lub nieprawidłowej ocenie materiału dowodowego i przyjęcie błędnych ustaleń faktycznych i prawnych, co doprowadziło do wydania skarżonego wyroku,
- b) art. 328 § 2 k.p.c. polegające na zaniechaniu podania przez Sąd I instancji faktów, jakie ustalił i na jakich się oparł wydając wyrok, oraz niewyjaśnieniu podstawy prawnej wyroku z podaniem przepisów prawa,
- c) art. 322 k.p.c., poprzez jego użycie na zasadzie analogii w okolicznościach, kiedy nie było potrzeby go stosować.

Wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonej części przez oddalenie powództwa w zakresie kwoty głównej 65 350 zł wraz z odsetkami oraz o obciążenie powodów solidarnie kosztami procesu za obie instancje.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja powodów była uzasadniona w znacznej części, pozwanego zaś podlegała oddaleniu w całości.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że Sąd Apelacyjny nie podzielił sformułowanych w obu apelacjach zarzutów procesowych naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. przez niewyjaśnienie podstawy prawnej wyroku. O uchybieniu takim można mówić jedynie wtedy, gdy uzasadnienie zaskarżonego orzeczenia nie zawiera danych pozwalających na jego kontrolę czy prawo materialne i procesowe zostało należycie zastosowane (postanowienie SN z dnia 21 listopada 2001 r., I CKN 185/01, Lex nr 52726, zob. też wyroki SN: z dnia 18 marca 2003 r., IV CKN 1862/00, Lex nr 109420, z dnia 5 października 2005 r., I UK 49/05, M.Praw. 2006, nr 4, s. 214). W ocenie Sądu odwoławczego, uzasadnienie Sądu pierwszej instancji w pełni czyni zadość wymogom powołanego przepisu, ponieważ wskazano podstawę prawną w oparciu o którą Sąd orzekał w przedmiocie zarzutu potrącenia, powołując przepisy art. 498 i 499 k.c. (k. 366v), których zastosowania żadna ze stron w apelacji nie kwestionowała. Sąd przytoczył także wszystkie inne przepisy prawa, które miały w sprawie zastosowanie wobec zgłaszanych przez strony wzajemnych roszczeń i zarzutów wynikłych na tle realizacji łączącej jej umowy o roboty budowlane, które także szczegółowo przeanalizował, oceniając każde z tych roszczeń i określając globalną kwotę świadczenia należnego powodom z tytułu wykonanych robót na mocy art. 647 k.c.

Sąd Apelacyjny za nietrafny uznał także podniesiony przez obie strony zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., który statuuje zasadę swobodnej oceny dowodów, przejawiającą się w ocenie wiarygodności i mocy dowodów według własnego przekonania sądu, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. Sąd Okręgowy wywiódł logiczne wnioski z przeprowadzonych w sprawie dowodów, w tym z pełnej treści opinii biegłego z zakresu budownictwa, uznając ostatecznie, że wyceniona najwyżej wada budynku w postaci ułożenia 14-centymetrowego, zamiast 15-centymetrowego styropianu w istocie nie odpowiada kwocie 13.414 zł pierwotnie przyjętej przez biegłego, lecz kwocie 4.000 zł, za czym przemawia zaaprobowany przez biegłego finalnie sposób jej usunięcia (k. 349). Wpływ na przyjęcie takiej oceny, zdaniem Sądu Apelacyjnego powinien mieć także fakt, że, jak wynika z opinii biegłego T. K. (k. 349), jak i przedstawionego obliczenia wartości współczynnika przenikania ciepła przy izolacji termicznej przegrody o grubości 15 cm i 14 cm, dla obu tych grubości różnica jest minimalna i nie ma istotnego znaczenia (k. 162-163).

Odnośnie sformułowanego przez pozwanego zarzutu naruszenia art. 322 k.p.c., to także należało uznać go za chybiony, bowiem Sąd Okręgowy przepisu tego nie stosował ani wprost, ani przez analogię. Jego ustalenia w zakresie należnego powodom wynagrodzenia za wykonane roboty opierają się na przeprowadzonych w sprawie dowodach i nie budzą wątpliwości. Zarzut ten należy wręcz poczytać jako wynik niezrozumienia orzeczenia Sądu pierwszej instancji.

Skutek odniósł natomiast zarzut apelacji powodów dotyczący naruszenia art. 483 § 1 k.c. w zw. z § 6 ust. 1 umowy oraz art. 353¹ k.c. w zw. z art. 65 § 2 k.c. w zw. z § 4 ust. 2 i 3 umowy.

Faktem bezspornym między stronami i nieusprawiedliwianym ze strony pozwanego było to, że pozostawał on w zwłoce z zapłatą należności na rzecz powodów za poszczególne etapy robót. Ponadto do dnia 3.12.2013 r. to jest do daty odbioru końcowego pozwany nie zgłaszał powodom żadnych wad w wykonaniu poszczególnych etapów robót. A zatem brak zapłaty przez pozwanego za fakturę dotyczącą III etapu prac uzasadniał, w ocenie Sądu Apelacyjnego na mocy zacytowanego uregulowania umownego w zw. z art. 353¹ k.c., zaniechanie przez powodów prac i zejście z budowy w okresie od 9.08. do 6.09.2013 r. Strony umówiły się bowiem na rozliczenie za poszczególne etapy robót, a zatem, skoro dana część prac została wykonana, na mocy § 3 ust. 5 i 7 w zw. z § 4 ust. 2 umowy, mogli żądać zapłaty, to jest spełnienia części świadczenia nawet pod rygorem odstąpienia od umowy. Dlatego też Sąd Apelacyjny uznał, że w okresie od 1.09. do 6.09.2013 r. powodowie mimo upływu terminu do wykonania umowy, co nastąpiło 31.08.2013 r., nie pozostawali w zwłoce, lecz w opóźnieniu. Ich zaniechanie wykonywania umówionych prac w tym okresie było bowiem spowodowane zaniechaniem pozwanego, który bez jakiegokolwiek usprawiedliwienia zalegał z zapłatą wymagalnej części świadczenia wzajemnego. W rezultacie, odnosząc się do ustaleń Sądu Okręgowego i jego oceny prawnej, Sąd Apelacyjny przyjął, że pozwanemu kara umowna z tytułu zwłoki w wykonaniu przedmiotu umowy należna jest za okres od 7.09. do 4.10.2013 r. i tylko w tej części mogła zostać potrącona na zasadzie art. 498 k.p.c. z wymagalnym świadczeniem powodów z tytułu wykonanej przez nich umowy o roboty budowlane i pomniejszonego do prawidłowo określony przez Sąd pierwszej instancji koszt usunięcia wad. Ostatecznie więc zasądzeniu podlegała kwota 96.433,12 zł z ustawowymi odsetkami.

Nie znalazły potwierdzenia w treści uzasadnienia zaskarżonego wyroku w kontekście akt sprawy, stawiane mu przez pozwanego zarzuty uchybień materialnoprawnych, a dotyczących art. 60, 65 i 76 k.c. Na wstępie rozważań tej kwestii należy wskazać, że treść uzasadnienia apelacji w tej części, każe wnioskować, że pozwany neguje raczej ustalenia faktyczne Sądu w zakresie istnienia porozumienia stron co do przesunięcia daty zakończenia prac z 31.05.2013 r. na 31.08.2013 r. niż wykładnię oświadczeń woli stron w tym przedmiocie. W świetle materiału dowodowego nie budzi wątpliwości fakt, że wpis o zaprzestaniu robót z uwagi na złe warunki atmosferyczne, a następnie o przesunięciu terminu wykonania umowy, zostały zamieszczone w dzienniku budowy dostępnym dla wszystkich uczestników przedmiotowej inwestycji, przy czym pozwany nigdy nie podnosił, by wpis ten nie był mu znany i dokonany bez jego zgody. Pozwany nie przedstawił też żadnego dowodu z którego miałyby wynikać, że przesunięcie terminu oddania robót do 31.08.2013 r. nie zostało z nim ustalone i zostało dokonane jednostronnie przez powodów. Ponadto, jak słusznie wskazał Sąd Okręgowy dziennik budowy ma walor dokumentu urzędowego i dopóki jego treść nie zostanie podważona, należy ją uznać za wiążącą także w kontekście zastrzeżenia umownego z § 8 ust. 1 umowy w zw. z art. 76 zd. 1 k.c. Już choćby z tych przyczyn, w ocenie Sądu Apelacyjnego, ustalenia Sądu Okręgowego są prawidłowe i zasługują na aprobatę. Szerokie wywody apelacji, głośłownie kwestionujące zaistnienie warunków atmosferycznych uniemożliwiających kontynuowanie prac budowlanych tudzież ustalenie stron o przesunięciu terminu wykonania robót odnotowane w dzienniku budowy, należy więc uznać li tylko za polemikę z logicznymi i opartymi na materiale dowodowym zgromadzonym w aktach sprawy ustaleniami Sądu Okręgowego i jego oceną prawną, którą Sąd Apelacyjny uznał za zasadne skorygować jedynie we wskazanym powyżej zakresie na mocy art. 647 k.c.

Reasumując Sąd Apelacyjny zmienił zaskarżony wyrok w wyniku częściowego uwzględnienia apelacji powodów, o czym orzekł jak w punkcie pierwszym wyroku, na mocy art. 386 § 1 k.p.c. Apelację powodów w pozostałym zakresie, zaś apelację pozwanego w całości oddalił na podstawie art. 385 k.p.c. O kosztach procesu za instancję odwoławczą orzekł na mocy art. 100 k.p.c. przy uwzględnieniu § 6 pkt 6 i § 12 ust.1 pkt. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (Dz. U. 2002 Nr 163, poz. 1349).

Janusz Leszek Dubij Jarosław Marek Kamiński Dariusz Małkiński
